

La justícia que es fa a allò fugisser

Cristina Masanés és l'autora d'una biografia de Germaine Gargallo, una musa fatal

El llibre de Cristina Masanés transcorre majoritàriament al París de principis del segle XX, una ciutat que comptava amb sòrdides perifèries com Montmartre, «un barri residual, amb pudor de pixats i de rates i de vides fracassades i d'altres que no són vides»; personatges com Germaine Gargallo van ser còmplices d'una efervescència creativa encapçalada per Picasso i amb secundaris de luxe com el malaguanyat Carles Casagemas o Ramon Pichot.

LA RESSENYA

Eudald Camps
GIRONA

Cristina Masanés no dubta a l'hora d'afirmar que el seu darrer llibre és, abans que cap altra cosa, una biografia de Germaine Gargallo, «la dona de les cames llargues i els llavis molls» que va fer perdre el cap a tota una generació d'artistes, començant per Carles Casagemas —que el va perdre literalment després d'et-zibar-se un tret—, passant per Picasso —de fet, Picasso mai va perdre del tot el cap per una dona, però ho feia veure molt bé—, i acabant per Ramon Pichot, amb qui finalment es casaria i amb qui compartiria la més absoluta i radical de les decadències.

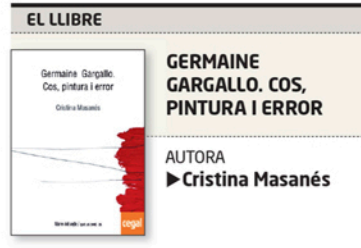
D'això es tracta: la biografia de Germaine Gargallo és, en gran mesura, el relat de les seves històries d'amor o, potser millor, és el relat dels efectes que produïa en els homes que la van envoltar. Hi ha la Germaine de Casagemas —la musa obscura que subministra a «l'últim romàntic» l'excusa perfecta per reunir-se amb la mort—, la Germaine de Picasso —«la mènada, la fúria, la mantis, la femme au chignon, la seductora impenitent, l'amiga amb qui se n'anava al circ a buscar cossos nous»— i, és clar, la Germaine de Pichot, transmutada definitivament amb una tal Laure Pichot que, no cal dir-ho, ja no era un nom de guerra.

«Germaine Gargallo. Cos, pintura i error» és una biografia, però no només. El llibre de Cristina Masanés és un assaig en el sentit més genuí del terme. O, com a mínim, en el sentit que li va reservar Adorno: «L'assaig no obeeix la regla del joc de la ciència i de la teoria organitzades segons la qual [...] l'ordre de les coses és el mateix que el de les idees. Perquè l'ordre ininterromput dels conceptes no coincideix amb el d'allò que és, no tendeix cap a una construcció tancada, deductiva o inductiva. Es revolta sobretot contra la doctrina [...] segons la qual allò canviant i efímer no és digne de la filosofia; i es revolta contra aquella injustícia que des d'antic es fa a allò fugisser per tornar-ho a condemnar mitjançant el concepte». Ni més ni menys: el llibre de Masanés encarna un magnífic exemple de revolta contra «aquella injustícia que des d'antic es fa a allò fugisser» en la mesura que la seva substància no és la història sinó els efectes que aquesta produeix en tots i cada un dels mortals.

I és que, sembla voler proclamar Masanés des de les profunditats de la seva escriptura, una altra Història de l'Art és possible: la que s'escriu en minúscules i des de la perifèria, la que es capaç de convertir al mateix Picasso en actor secundari —figurant de luxe, però figurant—, la que incorpora amb naturalitat la interpretació sense avergonyir-se del jo que escriu, la que defuig els grans fets i els grans noms i presta atenció, en canvi, a les tragèdies mínimes —que són

Germaine Gargallo.

LLIBRES DEL SEGLE. GIRONA. 176 PÀGINES

L'AUTORA Llicenciada en filosofia, periodista i documentalista.

► Cristina Masanés (Manresa, 1965) és una persona polifacètica però constant en els seus interessos: Premi de Periodisme Carles Rahola en tres ocasions, és també l'autora de *Lídia de Cadaqués. Crònica d'un deliri* (Quaderns Crema, 2001) i d'*Estimat Mestre* (Ara Llibres, 2007)

les que afecten als individus però no a la Història— i als artistes sense obra o a les obres sense artista. Una altra Història de l'art és possible gràcies a llibres com aquesta biografia/assaig, una obra que no dubta a l'hora d'oferir dues versions d'un mateix fet —el suïcidi de Casagemas— o que s'atreveix a diagnosticar allà on la majoria es limitaria a descriure: «El càstig d'Adam quan va ser expulsat del paradís —escriu Masanés— no va ser l'obligació del treball ni la seva nova condició moral, sinó el fet d'adquirir un estat que ha recorregut els segles com un nervi estellós i estructural: la pèrdua o la malenconia». L'Spleen d'Adam, per tant, convertit en una nova dolència que, igual que la sífilis i la tuberculosi, va fer estralls entre les ànimes sensibles com la de Casagemas.

Sigui com sigui, i tornant al començament, si acceptem —com diu l'autora— que «Germaine Gargallo. Cos, pintura i error» és una biografia, aleshores també haurem d'admetre que la seva naturalesa és calidoscòpica: Germaine Gargallo vindria a ser els fragments de vidres de colors envoltats de miralls (Casagemas, Picasso, Pichot, Hugé, Pallarès...) que poden generar infinites figures de simetria radiada. I no només això: també la ciutat de París és un personatge en el llibre de Masanés («Montmartre és un barri residual, amb pudor de pixats i de rates i de vides fracassades i d'altres que no són vides») i, de manera molt especial, els seus cafès, o l'atmosfera dels

seus cafès, la mateixa que va saber capturar magistralment el gran poeta César Vallejo: «Enfrente a la Comedia Francesa, està el Café / de la Regencia, en él hay una pieza / recóndita, con una butaca y una mesa. / Cuando entro, el polvo inmóvil se ha puesto ya de pie». Pols i fum, olor d'absenta barata, remor de veus i crits inesperats: escenografia decadentista que, segons com es miri, era el preludi perfecte pel segle més creatiu i sanguinari de la història.

Amb tot, res del que hem dit fins ara tindria sentit si l'escriptura no ho agombolés. Una biografia, un assaig, una crítica, tan s'hi val, són, abans que res, literatura. Cristina Masanés demostra ser-ne conscient i per això el seu llibre va passar per múltiples etapes d'elaboració formal, arribant a canviar, fins i tot, el punt de vista narratiu per no traïr ni traïr-se o, dit d'una altra manera, per mantenir-se fidel als seus referents. I quins són els referents de Masanés? D'entrada en confessa un, que és Baudrillard: «Seduir és morir com a realitat i produir-se com a il·lusió»; d'ell n'aprèn la teoria dels cossos que destil·la pacientment fins arribar a la única conclusió possible: «Germaine, alliberada de la imposició del relat, és tot cos: la seva és una certesa física, no li cal agafar-se a cap història». Amb tot, també hi reverberen els Blanchot, Quignard, Eríbon, Michon, Anzieu i companyia, és a dir, grans escriptors que han portat l'assaig al territori de la novel·la i a la inversa.